

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 161/04-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval sťažnosť I. K. K., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. V. P., B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a porušenie jeho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 1387/97, a takto

r o z h o d o l :

Základné právo I. K. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 1387/97 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 161/04-17 z 19. mája 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť I. K. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 1387/97.

Ústavný súd výzvou z 24. júna 2004 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby zaujal stanovisko k vyjadreniu predsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 310/04 z 27. apríla 2004, v ktorom predseda okresného súdu uviedol: *„... spor nie je skutkovo ani právne zložitý. (...) Prekážky postupu súdu podľa § 107 a násl. O. s. p.: neboli (...) zásadný vplyv na nemožnosť súdu vo veci opätovne meritórne rozhodnúť mala nečinnosť navrhovateľa, ktorý či už zo zdravotných alebo iných dôvodov (...) sa nezúčastnil viacerých pojednávaní a tým znemožnil dokazovanie v zmysle pokynov odvolacieho súdu“.*

Právny zástupca v mene sťažovateľa listom doručeným ústavnému súdu 9. júla 2004 reagoval na citované vyjadrenie predsedu okresného súdu nasledovne: *„(...) k veci samej sa vyjadrím iba na tie konkrétne skutočnosti a tvrdenia, ktoré sú medzi nami - účastníkmi konania sporné. (...) Súd tvrdí, že prietahy v konaní som spôsobil údajne ja, a to tým, že som nereagoval na jeho výzvu, zo dňa 30. III. 2000, na označenie mojich dôkazov ohľadne výšky škody a ďalej, že som sa nezúčastnil viacerých súdnych pojednávaní, ním vytýčených. (...) list súdu zo dňa 30. III. 2000 som obdržal dňa 4. IV. 2000 (...). Zdôrazňujem, že na túto súdnu výzvu som ja už nepokladal za potrebné odpovedať lebo bola podľa mňa nadbytočná*

a právne irelevantná, nakoľko súd odo mňa už opakovane požadoval to, čo mu bolo predtým po zmene môjho pôvodného návrhu známe (...) podľa platnej právnej úpravy účasť na súdnych pojednávaniach nie je zákonnou povinnosťou, ale iba právom a možnosťou, ktoré deklaruje i samotná Ústava SR. (...) Nie je pravdou, že ja urážam akýmkoľvek spôsobom sudcov, ale iba sa o nich pravdivo a bez okolkov vyjadrujem, na čo mám v zmysle OSP plné právo. (...) Tvrdenia súdu nie sú pravdivé, úprimné a presvedčivé a nie sú dostatočne odôvodnené a legislatívne podopreté!“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a súdneho spisu.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 4 C 1387/97, zistil nasledovné:

- 12. júna 1997 podal sťažovateľ okresnému súdu návrh na začatie konania,
- 29. októbra 1997 okresný súd vyzval sťažovateľa na doplnenie návrhu,
- 10. decembra 1997 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a doručoval návrh na začatie konania odporcovi,
- 10. decembra 1997 sťažovateľ písomným podaním zmenil návrh na začatie konania,
- 16. decembra 1997 okresný súd vyzval sťažovateľa na doplnenie zmeneného návrhu na začatie konania,
- 13. januára 1998 okresný súd opätovne vyzval sťažovateľa na doplnenie zmeny návrhu na začatie konania,
- 19. januára 1998 sťažovateľ doplnil zmenený návrh na začatie konania,
- 2. marca 1998 okresný súd vyzval sťažovateľa na predloženie dôkazov o osobných a majetkových pomeroch na účely rozhodnutia o jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov,

- 13. marca 1998 sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu,
- 23. novembra 1998 okresný súd vydal uznesenie, ktorým priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a nariadil termín pojednávania na 8. december 1998,
- 8. decembra 1998 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré sa pre ospravedlненú neúčast' sťažovateľa odročilo na 2. marec 1999,
- 2. marca 1999 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo rozhodnuté rozsudkom,
- 29. júla 1999 sťažovateľ podal odvolanie proti rozsudku z 2. marca 1998,
- 16. augusta 1999 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa,
- 24. novembra 1999 krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 448/99 zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, spis bol vrátený okresnému súdu 25. februára 2000,
- 30. marca 2000 okresný súd vyzval sťažovateľa na označenie dôkazov v zmysle pokynov odvolacieho súdu,
- 20. júna 2000 okresný súd nariadil pojednávanie na 30. jún 2000,
- 30. júna 2000 okresný súd pojednávanie odročil pre neprítomnosť sťažovateľa (oznámil, že sa pojednávania nezúčastní) na neurčito,
- 4. októbra 2000 okresný súd nariadil pojednávanie na 24. október 2000 s tým, že sťažovateľ bude predvolaný pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty, prípadne predvedenia,
- 24. októbra 2000 okresný súd pojednávanie odročil na 14. november 2000 (sťažovateľ 20. októbra 2000 požiadal okresný súd o odročenie pojednávania) s tým, že sťažovateľ bude predvolaný pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty,
- 14. novembra 2000 sa uskutočnilo pojednávanie; po výsluchu účastníkov konania okresný súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom dokazovania v rozsahu navrhovanom sťažovateľom,
- 22. novembra 2000 sťažovateľ podal písomné doplnenie návrhu, ktorým zároveň označil ďalšie dôkazy,
- 18. februára 2002 sťažovateľ predložil okresnému súdu potvrdenie o práceneschopnosti (predložené aj k veci sp. zn. 4 C 1676/98),

- 12. augusta 2002 sťažovateľ predložil okresnému súdu ďalšie potvrdenie o práceneschopnosti,
- 1. októbra 2002 okresný súd nariadil pojednávanie na 12. november 2002,
- 12. novembra 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené pre ospravedlnenú neúčast' sťažovateľa,
- 4. februára 2003 okresný súd nariadil termín pojednávania na 12. marec 2003,
- 12. marca 2003 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito pre neúčast' oboch účastníkov konania (sťažovateľ 10. marca 2003 oznámil súdu, že je práceneschopný a bude schopný kontaktu s okresným súdom až po ukončení svojej práceneschopnosti),
- 4. júna 2003 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby oznámil, či mu práceneschopnosť stále „bráni v jeho konaní“ pred okresným súdom,
- 25. júna 2003 sťažovateľ oznámil okresnému súdu, že pominula prekážka jeho neúčasti na pojednávaniach,
- 26. júna 2003 okresný súd nariadil termín pojednávania na 10. júl 2003,
- 10. júla 2003 okresný súd odročil pojednávanie pre neprítomnosť sťažovateľa (nebolo mu vykázané doručenie predvolania),
- 29. septembra 2003 vec prejednávajúci sudca vyhlásil svoju zaujatosť a súhlasil, aby vec bola na prejednanie a rozhodnutie pridelená inému sudcovi,
- 29. septembra 2003 vec bola pridelená sudkyňi JUDr. Z. S., ktorá 7. novembra 2003 vyhlásila, že sa cíti byť zaujatá,
- 20. novembra 2003 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o vylúčení sudkyne,
- 28. novembra 2003 krajský súd uznesením rozhodol, že sudkyňa okresného súdu nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci (spis bol vrátený okresnému súdu 11. decembra 2003),
- 19. februára 2004 okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. jún 2004 a vyžiadal si správu od Východoslovenskej energetiky, a. s.,
- 22. júna 2004 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. augusta 2004.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy zakotvuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 98/99, II. ÚS 64/99).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníkov konania (2) a spôsob, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o sťažovateľom uplatnenom nároku o bránení „*práva v riadnom užívaní bytu*“. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v tejto veci nemožno považovať za zložité. Takýto názor vyslovil aj predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti, keď uviedol „*spor nie je skutkovo ani právne zložitý*“.

2) Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie účastníka konania. Z obsahu sťažnosti, spisu okresného súdu, ako aj z vyjadrenia účastníkov konania ústavný súd zistil, že sťažovateľ svojou nečinnosťou mal značný vplyv na tom, že došlo k predĺženiu predmetného konania a k zbytočným prietáhov v konaní. Sťažovateľ po podaní návrhu nezaplatil súdny poplatok, žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku podal okresnému súdu po uplynutí viac ako siedmich mesiacov po podaní návrhu na začatie konania (21. januára 1998). Jeho nečinnosť a pasivita sa najviac prejavila neúčastou na súdnych pojednávaniach, najmä v období po vrátení veci z krajského súdu okresnému súdu. Neúčasť sťažovateľa na pojednávaniach predstavovala prekážku plynulého postupu súdu (zo siedmich nariadených pojednávaní sa zúčastnil len jedného). Svojou neúčastou na pojednávaniach sťažoval a znemožňoval okresnému súdu dokazovanie v zmysle pokynov krajského súdu (odvolacieho súdu). Nereagovaním na výzvu okresného súdu v trvaní viac ako siedmich mesiacov (od 30. marca 2000 do 14. novembra 2000), v ktorej ho vyzval na označenie dôkazov, tiež prispel k predĺženiu konania. Sťažovateľ predložil okresnému súdu potvrdenia o pracovnej neschopnosti a až po tridsaťjeden mesiacoch oznámil okresnému súdu, že pominula prekážka jeho účasti na súdnom pojednávaní. Ústavný súd vyhodnotil, že sťažovateľ prispel k predĺženiu konania v celkovej dĺžke viac ako tri roky.

Sťažovateľom namietané konanie je sporovým konaním v občianskoprávných veciach, kde je žalobca (v tomto prípade sťažovateľ) povinný nielen tvrdiť, ale aj preukazovať splnenie všetkých hmotnoprávných a procesných predpokladov opodstatnenosti jeho nárokov [§ 6, § 79 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]. V takomto druhu civilného procesu je žalobca povinný bezo zvyšku splniť aj ostatné zákonom ustanovené predpoklady na prístup k súdnej ochrane (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), ku ktorým patrí splnenie všetkých predpokladov prípustnosti žaloby vrátane zaplatenia súdnych poplatkov (v tomto prípade podania žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov). Podľa názoru ústavného súdu, ak žalobca nesplní tieto predpoklady prípustnosti jeho žaloby, nemožno dobu, počas ktorej nie sú tieto predpoklady splnené v dôsledku jeho nečinnosti alebo nesprávnej či oneskorenej činnosti (úkonov), považovať za

dobu zbytočných priet'ahov, ktoré treba pričítať na ťarchu konajúceho súdu, v sporovom konaní takéto úkony účastníkov idú na ťarchu toho, kto ich navrhol, alebo urobil.

Ústavný súd konštatuje, že správanie účastníka konania nebolo v súlade s § 101 ods. 1 OSP a prispelo zásadným spôsobom k namietaným priet'ahom, ako i doterajšej dĺžke tohto konania. Ústavný súd znovu pripomína, že v danom prípade ide o sporové konanie, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 OSP, vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom. Vychádzajúc z uvedenej základnej charakteristiky sporového konania ústavný súd pričítava na ťarchu sťažovateľa aj to, že neposkytol potrebnú súčinnosť súdu.

3) Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd vyhodnotil činnosť okresného súdu ako plynulú, a zároveň poukazuje na skutočnosť, že o merite veci okresný súd nemohol rozhodnúť z dôvodu nečinnosti a pasivity sťažovateľa.

Potvrdením uvedeného názoru ústavného súdu je aj citované vyjadrenie predsedu okresného súdu, ktorý uvádza: „(...) *navrhovateľ sa odmieta zúčastniť pred súdom odvolávajúc sa na nemoc, na dôkaz čoho predkladal aj potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti, napr. vo veci sp. zn. 4 C 1676/98, ktoré sú založené aj v tomto spise.*“

Ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v namietanom konaní neporušil základné práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd zistil, že okresný súd rozsudkom z 22. júna 2004 rozhodol, že žalovaný (Okresné stavebné bytové družstvo „Pod Mihaľovom“ Bardejov) je povinný zaplatiť sťažovateľovi (žalobcovi) sumu 300 Sk s úrokom z omeškania a v prevyšujúcej časti okresný súd žalobu zamietol. Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania a žalovaného zaviazal zaplatiť súdny poplatok. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 26. augusta 2004.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá a rozhodnutie o prikázaní okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov a o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia je podmienené vyslovením porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 3 ústavy), ústavný súd sa touto časťou sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2004